

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till ku.kl@regeringskansliet.se

Stockholm 2022-12-19

Diarienummer Ku2022/01357

Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher (SOU 2022:44)

Kulturdepartementet har berett Stiftelsen Svenska Filminstitutet möjlighet att yttra sig över rubricerade betänkande.

Inledning

Svenska Filminstitutet har såsom utövare av regeringens filmpolitik, formulerade i de sju filmpolitiska målen, ett brett uppdrag att främja, bevara, utveckla, tillgängliggöra och sprida kunskap om film. Genom detta breda uppdrag är Filminstitutet bland annat både stödgivare och främjare av svensk film samt nationell kulturarvsinstitution.

Film är ett tvärvolitiskt område i den bemärkelse att konstformen är beroende av livskraftiga företag och marknader - såväl i produktions- som i distributionsled - för att den ska kunna existera och utvecklas. Marknaden för film och rörlig bild är kraftigt växande, sett ur ett globalt perspektiv.

Därutöver leder filmproduktioner till tillväxt i en mängd andra näringar, såsom besöksnäringen samt hotell- och restaurangbranscherna. Filminstitutet ser därför positivt på ordningen med produktionsincitament, ett näringspolitiskt stöd som om det resurssätts på samma nivå som genomsnittet i EU bedöms kunna få en konkurrensutjämnande effekt och bidra till att öka antalet filmproduktioner i Sverige.

Film är emellertid inte bara en affär, utan även en konstform som har ett värde i sig och som bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet. Svensk film hyllas för närvarande internationellt för sin kvalitet, vilket antyder att nuvarande politiska ordning med en kombination av näringspolitiska- och kulturpolitiska stöd inte bara bidrar till att upprätthålla en livskraftig svensk filmproduktion i allmänhet utan även stimulerar

värdefull film som uppmärksammas internationellt.

Det traditionella ekosystemet med sina affärsmodeller befinner sig emellertid i stark omvälvning genom påverkanskrafter som digitalisering, automatisering och globalisering. Detta har redan och kommer under överskådlig tid att få en kraftig påverkan på möjligheten att utveckla, producera och distribuera svensk film. Enligt Filminstitutets bedömningar kommer den svenska filmbranschens behov av stöd öka de närmaste åren. Behoven är generella men tydligast i delar av biografmarknaden.

Mot bakgrund av ovan ser Filminstitutet mycket positivt på tillsättandet av en utredning för att lämna förslag till en samlad nationell strategi för de kulturella och kreativa näringarna.

Nationell strategi

Filminstitutet välkomnar utredningens förslag om en nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher. Särskilt välkomnas ett tydligt tvärpolitiskt ansvar för kunskap, synergier och samverkan. En tydlig gemensam riktning underlättar för offentliga aktörer att dela kunskap, identifiera synergier och samordna olika insatser. Även förslaget om att skapa en interdepartemental grupp inom Regeringskansliet välkomnas. En sådan grupp, med tydligt stöd från de olika politikområdena, är avgörande för strategins efterlevnad. En interdepartemental grupp för de kulturella och kreativa näringarna behöver innehålla representanter från såväl Kultur-, Närings-, Utbildnings- och Arbetsmarknadsdepartementen. Då upphovsrättsfrågorna är centrala för de kulturella och kreativa näringarna torde även Justitiedepartementet behöva vara representerat. Även UD bör komma i fråga med tanke på Sverige-främjandeaktörernas betydelse för svensk films internationella spridning

Den svenska filmbranschen utmanas för närvarande av kompetensbrist, inte minst vad gäller yrken bakom kameran. För att komma till rätta med detta hinder behövs såväl kortsiktiga som långsiktiga insatser på de utbildnings-, arbetsmarknads- och näringspolitiska områdena. Detta är frågor som en interdepartemental grupp skulle kunna arbeta med. Den så kallade gig-ekonomin, och de utmaningar som följer med den, är ett annat aktuellt område.

En nationell strategi, med en interdepartemental arbetsgrupp som bereder frågorna, skulle även bidra till att utveckla och effektivisera relationerna mellan de nationella och regionala nivåerna. Idag har den statliga departementsstrukturen och dess myndigheter svårt att möta behoven hos regionerna, som redan idag hanterar frågorna på ett mer politikområdesöverskådande sätt.

Som en del i det strategin adresserar – en anpassning av det statliga främjandet – kan nämnas att det pågår en översyn av filmstöden på Filminstitutet för att möta det förändrade landskapet där nya globala aktörer, affärsmodeller och distributionsformer skapar nya förutsättningar

I utredningen tas upp att ett samarbetsråd på generaldirektörsnivå bör beslutas som ett stöd i myndigheternas gemensamma operativa arbete kopplat till strategin. Om ett samverkansråd för kulturella och kreativa näringar bedöms nödvändigt är det Filminstitutets bedömning att det behöver samordnas med det redan existerande Kultursamverkansrådet. I sammanhanget får även nämnas att samverkansråd kan störa myndigheters oberoende och GD:s egenansvar.

Statistik

En viktig förutsättning för att en strategi på området ska kunna vara framgångsrik är förekomsten av vederhäftiga kunskapsunderlag. Kulturella och kreativa näringar har ibland svårare att mäta nytta då den ofta är immateriell, effekterna kan vara oväntade, uppstå i sammanhang utanför det aktuella området och senare än aktivitetsåret. Filminstitutet bedömer att det behöver utvecklas nya nyckeltal för området, som fångar komplexiteten i kulturens positiva påverkan på allt från innovation och makroekonomi till demokrati.

Filminstitutet har i uppdrag att samla in och bearbeta statistik som är relevant för att uppfylla uppdraget att aktivt verka för att den svenska filmpolitiken genomförs. Den officiella statistiken för området film har Myndigheten för kulturanalys i uppdrag att samla in sedan februari 2021. Någon insamling har än så länge inte kommit i gång.

Filminstitutet delar utredningens uppfattning att det är viktigt att samla in statistik. Att kunna följa KKN-området genom statistik, belysa effekter av åtgärder och stöd genom siffror, stärker områdets betydelse inom politiken i stort. I ett samlat arbete i denna riktning bör Filminstitutets expertkunskap tas till vara.

Övriga strategiska prioriteringar

Hållbarhet

Filminstitutet ser positivt på att hållbarhetsfrågan adresseras av utredningen även om den hade kunnat få större utrymme. Arbetet för ekologisk hållbarhet måste prioriteras för att dämpa klimatkrisens effekter. Här kan företag inom kulturella och kreativa näringar bidra, såväl genom egen omställning men även för att inspirera andra till nya tjänster och cirkulära marknader.

Europeiska institutioner, både på regional, nationell och europeisk nivå, ställer redan eller planerar att inom en snar framtid ställa hårda krav på stödmottagare vad gäller ekologisk

hållbarhet med målsättning att leva upp till Parisavtalet och FN:s Agenda 2030. Även Sverige kommer att behöva införa tydligare styrning på hållbarhetsområdet, till exempel genom ekonomiska incitament eller regleringar, om målen ska kunna nås. För den svenska filmbranschen kommer bristfälligt hållbarhetsarbete att vara en konkurrensnackdel eftersom många europeiska, nationella och regionala institutioner har hållbarhetskrav för finansiering.

Filminstitutet delar utredningens ståndpunkt att det finns behov ur ett vidare samhällsperspektiv att ta vara på företagets betydelse för processer kring grön omställning och för att underlätta behövs styrning och resurser för branschöverskridande innovativt arbete.

Export, internationalisering och värdeskapande utomlands

Filminstitutet delar utredningens bedömning att internationella möjligheter behöver tas till vara på ett bättre sätt. Ett av de sju filmpolitiska målen är att svensk film sprids alltmer utomlands och kvalificerat internationellt utbyte och samverkan sker på filmområdet. Sett ur ett KKN-perspektiv är detta ett viktigt mål. Genom Filminstitutets stöd - både i form av fördelning av statsbidrag och i form av rådgivning, nätverksbyggande och representation på större marknadsplatser och tongivande festivaler - kan svenska producenter av kort-, lång- och dokumentärfilm nå ut på den internationella marknaden.

Traditionellt har svensk film en, relativt sett, stark position på internationella filmfestivaler och den kulturförmedlande aspekten av svensk film står sig fortfarande starkt. Filminstitutet ser dock att försäljningen av svenska filmer för internationell distribution har minskat kraftigt under pandemin. De förändrade konsumtions- och distributionsmönster som pandemin har påskyndat har även medfört att traditionella distributörer köper in färre titlar för biografdistribution. Sammantaget befinner sig svensk film utifrån ett näringsperspektiv i en ytterst svag position internationellt trots aktuella festivalframgångar.

Filminstitutet konstaterar ett allt starkare behov av samarbete, både nationellt och internationellt. Inte minst pandemin har visat hur samordnande av resurser och utbyte av information skapar bättre förutsättningar för svensk filmbransch i stort. Det nationella samarbetet handlar främst om att samordna satsningar mellan exempelvis Filminstitutet, Svenska Institutet, utlandsmyndigheterna och de regionala filmfonderna för att skapa mervärde i sammanhang som filmfestivalerna och marknaderna i Berlin och Cannes. I sammanhanget bör även nämnas Business Sweden, som skulle kunna spela en viktig roll som partner vid filmveckor i kommersiellt intressanta geografiska områden, vid samproduktionsforum och för researcharbete på lokala marknader.

Säkerställande av kompetens

Inom kultursektorn är många helt eller delvis beroende av olika typer av offentliga stöd och har svårt att skapa långsiktigt livskraftiga verksamheter. En nationell strategi för kulturella och kreativa näringar behöver omfatta kompetensutvecklande insatser på affärsområdet. Filminstitutet bedömer att kunskap om målgrupper, analys av dessas behov, erbjudandeutveckling och långsiktigt relationsbygge med publiken i en uppkopplad och interaktiv samtid och framtid behöver stärkas.

Filmbranschen står dessutom inför ännu en omvälvande förändring som kommer att drivas av implementeringen av artificiell intelligens, AI. AI-stödda system kommer till exempel att kunna skapa syntetiska sekvenser av rörlig bild som för en människa inte går att skilja från verkliga. Här behövs omfattande kompetensutveckling för att filmbranschen inte ska drabbas av negativa konsekvenser, utan i stället dra nytta av möjligheterna med den nya tekniken.

I takt med att produktionen i Sverige av tv-serier ökar – en utveckling som främst drivs av de stora globala streamingoperatörernas aktiviteter – har behovet av kompetensförsörjning för filmproduktion aktualiserats. Behov finns av såväl vidareutbildning som lärlings- och handledningsprogram. En viktig roll spelas av Yrkesnämnden för Film & TV, ett brett samarbete mellan de olika aktörerna på området. Nämnden verkar för att säkra kompetensen inom film och tv genom att stärka kopplingarna mellan utbildning, bransch och offentliga aktörer. Även biografmarknadens aktörer behöver utveckla sina erbjudanden och sitt kunnande på upplevelseindustrins område.

Uppföljning

Filminstitutet delar utredningens uppfattning om vikten av uppföljning av en framtida nationell strategi och även utvecklandet av relevanta indikatorer.

Beslut i ärendet har fattats av vd Anette Novak. Ärendet har föredragits av bolagsjurist Elisabeth Bill. Enhetschef Richard Stones, t.f. enhetschef Petter Mattsson, controller Patrik Axén och regional samordnare Annika Gillegård har deltagit i beredningen.

För Stiftelsen Svenska Filminstitutet

Anette Novak
Vd